

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΟΡΓΑΝΟΝ

ΤΟΥ ΟΜΟΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΠΕΜΨΤΗΝ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ 12 ΜΗΝΩΝ Ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου ἕως 1 Ἰουλίου Ἑσωτερικοῦ δρ. β. — Ἐξωτερικοῦ φρ. γρ. 8.	ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ ΜΙΧ. Ι. ΓΑΛΑΝΟΣ	ΓΡΑΦΕΙΑ «Ἀναπλάσεως» καὶ ἐκδόσεως τοῦ Χρυσοστόμου Ἰδρυ. Φλέσσα, 5, παρὰ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον.
--	--	--

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ ὀρησκεία καὶ αἱ φυσικαὶ ἐπιστήμαι. ὑπὸ F. Betteh. — Ὁ βίος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὑπὸ Ῥοδόλφου Ἀσμῆ — Περὶ μεταδόσεως τῆς εὐχαριστίας ὑπὸ τῶν διακόνων, ὑπὸ Πολουκάρπου Θωμά. — Ὅπου οὐσία ἐκεῖ καὶ ὑπόστασις, ὑπὸ Κ. Α. Διαληγεμῆ. — Διὰ τὰ ἐν Τριπόλει σκάνδαλα.

Η ΟΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΑΙ ΦΥΣΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ ΥΠΟ F. BETTEH

Προοδευόμεν·
Β'.

Τούναντίον, μελετῶντες τὴν ἱστορίαν τοῦ κόσμου διδάσκόμεθα, ὅτι πρὸ 4000 ἐτῶν, οἱ Ἀριανοί, (1) καὶ οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Ἀσσύριοι καὶ οἱ Χαλδαῖοι ἦσαν ἐπίσης καλοὶ, ἀνδρεῖς καὶ ἡρόδοτοι ἡμῶν, καὶ ἐπίσης εὐφυεῖς. Καὶ ἐκεῖνοι ὡσαύτως ἦσαν πλοῦσοι ἢ πτωχοί, εὐτυχεῖς ἢ δυστυχεῖς, δεισιδαίμονες ἢ ἀσεβεῖς· καὶ ἐκεῖνοι ἐπίσης ὠμίλουν λογικῶς, ἦσαν σοφοὶ ἐν συμβουλίῳ καὶ γενναῖοι ἐν πολέμῳ, εἶχον νόμους δικαίους καὶ ἀρχὰς ἠθικὰς καὶ ἐκεῖνοι ὁμοίως ὠκοδόμουν εἰς ἑαυτοὺς οἴκους ὠραίους, ἐφύτευον ὠραίους κήπους, ὑφαίνον μεγαλοπρεπῆ ἐνδύματα, κατεσκεύαζον ὠραῖα ὄπλα· καὶ ἐκεῖνοι ὡσαύτως ἀγόραζον καὶ ἐπώλουν, ἡγάπων καὶ ἐμίσουν, ἔζων καὶ ἀπέθνησκον ἀκριβῶς ὡς ἡμεῖς.

Πρὸ 4000 ἐτῶν καὶ τώρα· ὁ Κύριος καὶ ὁ Καμπανίτης. Ἡμεῖς καὶ οἱ Αἰγύπτιοι.
Αἱ γυναῖκες μας καὶ αἱ ἱδρικαὶ τῶν.

Φεῦ! Ὁ ἄνθρωπος μένει ἄνθρωπος, μὲ τὴν μικρότητά του καὶ τὸ μεγαλεῖόν του, τὴν μηδαμινότητά του καὶ τὴν

(1) Σ. Μ. Οἱ κίτριοι δηλαδὴ τῶν ἀνατολικῶν χωρῶν τῆς Περσίας.

σπουδαιότητά του, τὰς κλίσεις του καὶ τὸν προσωπικόν του χαρακτήρα. Πρὸ 400 ἐτῶν ἡ αἰγυπτία μήτηρ ἡγάπα τὸ τέκνον τῆς καὶ ἦτο υπερῆφανος δι' αὐτὸ ὡς αἱ μητέρες τῆς σήμερον· ἐκτοτε ὁ νεανίας ἐπῆρτο διὰ τὴν ῥώμην του καὶ ἡ παρθένος διὰ τὴν καλλονὴν τῆς, καὶ ὁ γέρον ἦτο στρυφνός ἢ πολύλογος· ἐκτοτε ὑπῆρχον φιλήδονοι καὶ ἐγωῖσταί, πνευματώδεις καὶ ἡλίθιοι, δχληροὶ καὶ φλύαροι, δραστήριοι καὶ φυγόπονοι. Ἐτρωγον μιτζοῦνι, καὶ τρώγομεν χαβιρί· ἐπινον οἶνον τῆς Κύπρου, καὶ πίνομεν καμπανίτην· ἐπήγαιναν εἰς τὸ ἵπποδρόμιον, καὶ παγαίνομεν εἰς τὸ θέατρον· ἐκείνοι εἰς τὴν ἀγοράν καὶ ἡμεῖς εἰς τὸ χρηματιστήριον· ἐποδοῦντο ἐνίοτε τὰς δεσποίνας των καὶ ἡμεῖς τὰς συζύγους μας. Εἶνε πολλὴ ἡ διαφορὰ; Διότι ὅλοι αὗτοι αἱ μορφαὶ τῆς ὑπάρξεως ἡμῶν καὶ τῆς κοινωνίας εἶνε ἀπλῶς ἐκδηλώσεις τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς ἀναλλοιώτου καὶ σταθερᾶς, (2) καὶ ἀληθεύει περὶ αὐτῶν μάλιστα τὸ λεγόμενον διὰ τοὺς αἰῶνες, ὅτι παρέρχονται διὰ νὰ ἐπανέλθωσιν. Οἱ Αἰγύπτιοι εἶχον ὡσαύτως τὰς ἐπαύλεις των, τὰ περίκομψα ἐξ ἰνδοκαλάμου ἐπιπλά των, τὰ δισάνια των, τὰ ζατρίκια των καὶ τὰ ἀθέρματά των, καὶ βλέπομεν εἰς τὰς ζωγραφίας των κυρίας ἐν μεγάλῃ περιβολῇ ἐπιδεικνυσάσας εἰς μεταμεσημβρινὰς κατ' οἴκους δεξιώσεις τὰ κοσμήματά των, μὲ τὸν αὐτὸν βεβαίως καὶ ὡς συγκρουπτόμενον πόθον, μὲ τὸν ὁποῖον καὶ αἱ ἡμέτεραι, καὶ φλυαρούσας ὡς αὐταί.

Τὰ ἀρχαῖα καὶ τὰ σύγχρονα κρανία. Οἱ πάλοι καὶ οἱ νῦν. Αἱ λιμναῖαι κατοικίαι τῶν Ἑλβετῶν, καὶ τὰ θαυμάσια τῆς Βαβυλωνος καὶ τῆς Αἰγύπτου.

Ἄλλως τε, ἀν ἡ ἀνθρωπότης προήχθη ἀληθῶς, πῶς μένει σωματικῶς ἡ αὐτή; (3) Τὰ ἀρχαιότερα κρανία ἐξ ὧν

(2) Σ. Μ. Ἡ ἀνθρωπότης δηλαδὴ ἐν τῇ ἱστορικῇ τῇ βίῳ ἀναπτύσσει ῥοπὰς καὶ ἔχει ἀείποτε ἐπαναλαμβανομένας.

(3) Σ. Μ. Ὁ συγγραφεὺς λέγει ταῦτα διὰ τοὺς ἑσπεροὺς τῆς ἐξελίξεως, καθ' ὅσον τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ὑφίσταται καὶ αὐτὸ τὸν νόμον τῆς μεταλλαγῆς καὶ τῆς προόδου.

εὐρομεν, εἶνε, ὡς θὰ ἴδωμεν, ἐπίσης ὥρατα ἢ ἐπίσης ἀσχημα ὡς τὰ ἰδικά μας. Εἵμεθα ἰσχυρότεροι ἀπὸ τοὺς ἱππότες καὶ τοὺς μισθοφόρους τοῦ μεσαίωνα, ἢ ὥραιότεροι ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας; Ἐὰν ὑπάρχῃ ἡ πρόοδος αὕτη, τὴν ὁποίαν διαβρῦλοσιν εἰς τὰς ἀκὰς μας, δὲν εἶνε εὐκολος νὰ ἀνακαλυφθῇ.

Ἄλλ' οἱ ἀπόστολοι τῆς μᾶς ἀπαπῶσι διὰ συγκρίσεων ψευδῶν καὶ πλημμελῶν, λαμβάνοντες ὡς ἄρον τοὺς ἀγρίους λαοὺς τῆς ἀρχαιότητος καὶ τοὺς πεπολιτισμένους λαοὺς τῆς σήμερον. Θὰ ἡδυνάμεθα ἐπίσης νὰ παραδῶμεν τὰ ἀνάκτορα τῆς Νινευὶ καὶ τοὺς ναοὺς τῆς Αἰγύπτου πρὸς τὰς σκηνὰς τῶν Μογγόλων, τῶν Τατάρων, τῶν μουζίκων ῥώσων, ἢ τῶν συγγρόνων αἰθιοπικῶν φυλῶν. Χίλια ἔτη, πρὶν οἱ Ἑλβετοὶ οἰκοδομήσωσι τὰς λιμναίας κατοικίας των (αἵτινες διήρκεσαν μέχρι τοῦ 750 ἢ 1000 μετὰ Χριστόν), αἱ ὑπερμεγέθεις καὶ μεγαλοπρεπεῖς πόλεις τῆς Βαβυλώνης καὶ τῆς Μέμφιδος, τῆς Νινευὶ καὶ τῶν Θηβῶν (!), τῆς Τύρου καὶ τῆς Καρχηδόνης, ἦσαν ἢ ἔδρα πολιτισμοῦ, πλούτου, πολυτελείας ἀσυγκρίτου. Εἶνε ἐντελὲς βέβαιον, ὅτι οἱ Εὐρωπαῖοι πρόγονοί μας ἔζων τὸ πάλαι ἐνδεδουλευμένοι μὲ δέρματα ἄρκτων εἰς καλύβας χειροτέρας ἢ αἱ τῶν κατοίκων τῆς Νέας Ζηλανδίας· ἐνθ' πολλοὺς αἰῶνας πρότερον οἱ Αἰγύπτιοι εἶχον ἡδὴ οἰκοδομήσει τοὺς ναοὺς τῶν ἐκατομυλίων Θηβῶν, ὁρῶντες τὴν ὑπερμεγέθη λίμνην Μοίριδα, καὶ εἰδὸς τι διώρυγος τοῦ Σουέζ. Ὁ Φέργυσσον λέγει περὶ τῶν ἐπιβαλλουσῶν Πυραμίδων· οὐδὲν θαυμασιώτερον τῆς ἐκτάκτου ἐπιστημονικῆς τέχνης τῆς χρησιμοποιοῦσας ἐν τῇ κατασκευῇ τῶν δωματίων τοῦ ὑποδοσάγματος, ἐν τῇ εὐθυγραμμίᾳ τῶν ἐπικλινῶν στοῶν, καὶ ἐν τῇ συμμετρίᾳ ὅλων τῶν μερῶν τῆς οἰκοδομῆς, συντελεσμένων μετὰ τοσαύτης κανονικότητος, ὥστε, παρὰ τὸ ὑπέμετρον βάρος τοῦ συνόλου, οὐδὲ εἰς λίθος ὑπεχώρησε κατὰ ἓνα δάκτυλον. Οὐδέποτε ἔκτοτε κατεσκευάσθη τι τελειότερον ἀπὸ μηχανικῆς ἀπόψεως (Revue des Deux-Mondes, 1895). Ὁ Ναβουχοδονόσορ εἶχεν ἡδὴ συντελέσει ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου τὴν μεγαλοπρεπεῖα πόλιν τῆς Βαβυλώνης, σχηματίσας τετράγωνον περίμετρον 60 μιλίων, μὲ κέντρον τὸν ναὸν τοῦ Βήλου καὶ τὸν περίβολόν του 600 ποδῶν, οὗ ὑπερέκειτο χρυσοῦν ἄγαλμα τοῦ θεοῦ τοῦ ἡλίου, καὶ ὃν περιεστοίχιζον δώδεκα ναοὶ διαφόρων θεῶν, καὶ ἀνάκτορα ἐκτείνόμενα εἰς ἀπέραντον ἔκτασιν ἐπὶ τῶν ὁχθῶν τοῦ ποταμοῦ.

Βαβυλών, Παρίσιοι, Λονδίνον, Βερολίνον, Βιέννη.

Καὶ ἡ μεγαλοπρεπὴς αὕτη ἔδρα δὲν εἶχε ἓνα μόνον φυτολογικὸν κήπον ἢ ἓνα κήπον ἐγκλιματισμοῦ, περιλαμβάνοντα τὰ σπανιωτέρα ζῶα καὶ φυτὰ, ἀλλ' ἐνέκλειεν ἐντὸς τῶν ὑπερμεγέθων τειχῶν τῆς ἐπιφάνειαν μεγαλητέραν τῆς περιλειπομένης εἰς τὰ δρυώματα τῶν Παρισίων.

(1) Σ. Μ. Ἐννοεῖ τὰς ἐκατομύλους· Θήβας τῆς Αἰγύπτου, αἱ ὁποῖαι εἶχον περιφέρειαν ὀγδόηκοντα σταδίων.

(Νινευὶ καὶ Βαβυλὼν ὑπὸ J. Menant Paris 1888). Καὶ τὴν πόλιν ταύτην υπερῆτιζον τελείως κατὰ τοῦ ἔχθρου αἱ χάλκινοι θύραι τῶν παροχθίων τειχισμάτων τοῦ Εὐφράτου καὶ τείχη ὕψους 120 μέτρων, πλάτους δ' εἰς τὴν κορυφὴν 29 μέτρων! Ἰδοὺ βέβαια πόλιν, ἐπὶ τῇ θάφ' τῆς ὁποίας ἡδύνατο ὁ Ναβουχοδονόσορ δικαίως νὰ ἀναφωνήσῃ· ἀδὲν εἶνε αὕτη ἡ Βαβυλὼν ἢ μεγάλη, τὴν ὁποίαν ἴδρυσεν διὰ καθέδραν τοῦ βασιλείου μου, μὲ τὴν ἰσχὺν τῆς δυνάμεώς μου καὶ τὴν δόξαν τῆς μεγαλοπρεπειᾶς μου;» (Δανιὴλ Δ'. 30). Παρὰ τὴν πόλιν ταύτην, οἱ ἀκανόνιστοι οὗτοι καὶ συμπεφυρμένοι σωροὶ οἰκῶν, οἱ ὁποῖοι χάνονται εἰς ῥυπαρὰ προάστεια, καὶ τὰς ὁποίας ὀνομάζομεν μεγάλας πρωτεύουσας, Παρίσιους, Λονδίνον, Βερολίνον, Βιέννην, θὰ παρείχον πεινχράν εἰκόνα. Τὸ ἀρχαῖον καὶ κλασσικὸν ἄστυ ἐνεῖχεν ἐνότητι ἀκριβῆ, ἐδέσποξε δι' αὐτοῦ ἐν τῷ κέντρῳ ἀνάκτορον — ναὸς, καὶ τὸ περιέβαλλον ἰσχυρὸς τεῖχος· ἡ νεωτέρα πόλις εἶνε ἄθροισμα κατοικιῶν ἀνθρώπων, οἵτινες δὲν ἔχουσι κατὰ τὸ πλεῖστον οὕτε πίστιν, οὕτε νόμον.

Τὰ βελανίδια τῶν Γάλλων καὶ τὸ συμπόσιον τοῦ Ἀρταξέρξου.

Εἶνε βέβαιον, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τῆς Γαλατίας ἐτρέφοντο μὲ βελανίδια καὶ ἱππειον κρέας· ἀλλὰ πολὺ πρὸ αὐτῶν δ' ἐπὶ 127 ἐπαρχίαν βασιλεύον Ἀρταξέρξης παρέθηκε συμπόσιον εἰς ὅλους τοὺς ἡγεμόνας του καὶ τοὺς θεράποντάς του, τοὺς ἰσχυροὺς τῆς Περσίας καὶ τῆς Μηδίας, μετὰ τὸ δεῖξαι αὐτοῖς τὸν πλοῦτον τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ τὴν δόξαν τῆς εὐφροσύνης τοῦ πλοῦτου αὐτοῦ ἐν ἡμέραις ἐκατὸν ὀγδοήκοντα! «Ὅτε δὲ ἀνεπληρώθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ γάμου, ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς πότον τοῖς ἔθνεσι τοῖς εὐρεθεῖσιν εἰς τὴν πόλιν ἐπὶ ἡμέρας ἑξ. ἐν αὐτῇ οἴκου τοῦ βασιλέως κεκοσμημένη βυσσίνους καὶ καρπασίνους τεταμένους ἐπὶ σχοινίοις βυσσίνους καὶ πορφυροὺς, ἐπὶ κύβοις χρυσοῖς καὶ ἀργυροῖς, ἐπὶ στόλοις παρίνοις καὶ λιθίνοις· κλῖναι χρυσαὶ καὶ ἀργυραὶ ἐπὶ λιθοστρώτου σμαραγδίου λίθου, καὶ πινύνου καὶ παρίου λίθου· καὶ σπρωμνὰ διαφανεῖς ποικίλους διηνησμέναι, κύκλοι ῥόδα πεπασμένα· ποτήρια χρυσαὶ καὶ ἀργυρᾶ, καὶ ἀνθράκινον κυλίκιον προκειμένον ἀπὸ ταλάντων τρισμυρίων» (Εὐθὴρ Δ'. 4. 7).

— Ὅποια πολυτέλεια! — Ἰδοὺ βεβαίως ἑορτὴ ἄλλως μεγαλοπρεπεῖς παρὰ οἱ χοροὶ τῶν Ἑλλήνων ἢ αἱ λαμπρότεραι ὑποδοχαὶ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας ἢ τῆς βασιλείας τῆς Ἀγγλίας! Πόσον ὡσαύτως αἱ κατοικίαι τοῦ Σεναχειρίμ, τοῦ Ἀσσορβανιπάλ, καὶ τοῦ Σαργῶν, αἱ ναοὶ ἅμα καὶ ἀνάκτορα καὶ ἀκροπόλεις, αἱ ὑφόμεναι ὑπὲρ τὰς πλημμύρας τοῦ Εὐφράτου ἐπὶ ὑπερμεγέθων ἐπιχωμάτων, ὡς ἐπὶ τεχνητῶν βράχων, μὲ τὰς ἐξηκοστάδας τῶν αἰθουσῶν των, καὶ τοὺς ἀλαστρούτους βράχους, καὶ τὴν πολυτέλειάν των, εἶχον ἄλλην καλλονὴν καὶ ἐπιβλητικότητά ἢ τὰ ἐν εἰδει στρατῶνων ἀνάκτορα τῶν ἡμετέρων μοναρχῶν!

Εἶνε βεβαιωμένον ὅτι χίλια ἔτη πρὸ Χριστοῦ αἱ ὄχθαι

Ο ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

ὑπὸ
ΡΟΔΟΛΦΟΥ ΑΣΜΗ

(κατὰ μετάφρασιν Κωνσταντίνου Δαδουλοπούλου)

ΤΟ ΠΛΗΡΩΜΑ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

(Βλέπε ἀριθ. 215)

τοῦ Σηκουάνα ἦσαν δάση τελατωδῆ, κατοικοῦμενα ἀπὸ ταρνάνους, ἄρκτους, βονάσους, καὶ τινες ἄγριους, ὠπλισμένους διὰ πελέκεων λιθίνων· ἀλλ' ἐκατὸν ἔτη πρότερον ὁ Κινέζος Ἀστρονόμος Tchen-Kong εἶχεν ἡδὴ ὑπολογίσει, ὅτι ἡ κλίσις τῆς ἐκλειπτικῆς ἦτο ἴση πρὸς 23° 54' 2". (Ἀξίον σημερινή: 23°, 27', 22''). Καὶ ἐξακόσια ἔτη ἀκόμη πρότερον, ὑπῆρχεν εἰς τὴν Νινευί, καθὼς μανθάνομεν ἐκ τῶν πινυλίδων τοῦ βασιλέως Σαργῶν τῆς Ἀγάνης, δημοσίᾳ βιβλιοθήκῃ, ὅπου ἡδύνατο τις, διδὼν τὸ ὄνομα του καὶ τὴν διεύθυνσιν του εἰς τὸν ἐν ὑπηρεσίᾳ βιβλιοθηκῶν, νὰ λάβῃ ἐπιστημονικὰ συγγραμματα, περιέχοντα, ἐν παραδείγματι, παρατηρήσεις καὶ πίνακας διὰ τὸν πλανήτην Dilbat (Ἀφροδίτην) (Flammarion Οἱ ἀστέρες σελ. 759 καὶ J. Menant Ninive et Babylone, σελ. 141).

Εἶνε ἀληθές, ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Hengist καὶ τοῦ Horsa οἱ Ἀγγλοὶ ἦσαν ἀκόμη κατὰ βάρβαρος, μεταβαίνοντες πρὸς ἄλιεαν μὲ τὰ «eurgahhs», κύνιστρα ἀπὸ λυγαρίαν περιβεβλημένα δέρμα ἱππειον· ἀλλ' εἶνε ἐπίσης ἀληθές ὅτι ἐπὶ αἰῶνας προηγήτερα ἡ ὑπερήφανος ἦσαν ἡγεμόνες τοῦ πλοῦτου καὶ διεξῆγον συναλλαγὰς καὶ ἐχειρίζοντο τὰ ἐκατομύρια ὡς οἰοσθήποτε Ἀμερικανὸς Κροίσεος τῆς σήμερον· ὡς πρὸς τὰ πλοῖά των, κατεσκευάζον, μᾶς τὸ λέγει ὁ Ἰεζεκιήλ, τὰ πλεῦρά των ἀπὸ ἐλατὰ ἐκ Σενείρ. (1) ἐλάμβανον κέδρους ἐκ τοῦ Λιβάνου, διὰ νὰ κάμωσι τὰ κατάρτια των· ἀπὸ δρυὸς τῆς Βασάν κατεσκευάζον τὰς κώπας των· τὰ δὲ καθίσματα των ἐξ ἐλεφαντίνου· ἐνημεροῦμενοι εἰς πύξον ἐκ τῶν νήσων τῶν Κητιαίων. Τὸ λεπτὸν κεντητὸν λινὸν τῆς Αἰγύπτου ἐχρησίμευον εἰς πανίον τοῦ πλοίου· τὸ κυανόν καὶ τὸ πορφυροῦν ἐκ τῶν νήσων Ἐλεισὰ ἦτο τὸ ἐπισκήνωμά του. (Ἰεζεκ. ΚΖ'. 5. 7). Καὶ μὲ τὰς μεγαλοπρεπεῖς ταύτας τριήρεις ἐπήγαινον νὰ ζητήσωσι τὸν κασιτέρον τῆς Κορνοῦέλης (2), τὸν ἡλεκτρον τῆς Καινιζέβερης (3), τὸν ἀργυρον τῆς Ἰσπανίας (ἐξ ὧν κατεσκευάζον καὶ αὐτὰς ἐτι τὰς ἀγκύρας των), τοὺς πιθήκους καὶ τὰ παγόνια τῶν Ἰνδιῶν, καὶ ἔκαμον ὑπὸ τὸν Ἀνωνα τὸν γῦρον τῆς Ἀφρικῆς, ἀνευρίσκοντες γορίλλας 25 αἰῶνας πρὶν φέρωσι τοιοῦτους εἰς Παρίσιους.

(1) Σ. Μ. Ὅπως ἐκάλουν οἱ Ἀσσορῖοι τὸ ὄρος Ἀερμῶν, τὸ κείμενον βορειοανατολικῶς τῆς Παλαιστίνης.

(2) Σ. Μ. Νοτιοδυτικῶς τῆς Ἀγγλίας.

(3) Σ. Μ. Σήμερον πόλις τῆς Ἀνατολικῆς Πρωσίας, εἰς τὰ παράλια τῆς Βαλτικῆς· πατὴρ τοῦ φιλοσόφου Καντίου.

Ὅταν ὁ Χριστὸς ἐφάνη, ἡ πρὸς τοὺς θεοὺς πίστις, ἥτις ἐβασίλευε παρὰ τῷ λαῷ, ἐνεπαύετο καὶ κατεγέλαιτο ὑπὸ τῶν μάλλον ἀνεπτυγμένων τάξεων. Ἡ ἐρώτησις, ἡ πλήρης περιφρονήσεως, ἦν ὁ Πιλάτος ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Σωτῆρα, ὅστις τῷ εἶχεν εἶπει· «Σὺ λίγεις ὅτι βασιλεὺς εἰμι· ἐγὼ· ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι, καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ», ἡ ἐρώτησις αὕτη· «Τί ἐστὶν ἀλήθεια· ἀδεικνύει πόσον τὸ συναίσθημα τῶν πνευματικῶν ἀντικειμένων εἶχε καταπνιγῇ παρὰ τοῖς ἀνεπτυγμένοις καὶ παρ' ἐκείνοις, οἵτινες κατεῖχον ὑψηλὰ ἀξιώματα. Ὁ Πιλάτος διὰ τῆς φράσεως ταύτης φαίνεται ὡς νὰ λέγῃ εἰς τὸν Σωτῆρα· «Εἴται καὶ σὺ ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἵτινες μεριμνῶσι διὰ τὴν ἀληθειαν; Ἀλήθεια δὲν σημαίνει τίποτε.» Ὁ μουσικὸς στεναγμὸς τῶν δυστήνων ψυχῶν, αἱ ὁποῖαι ἐδίψουν διαρκῆ τινα παρηγορίαν καὶ σταθεράν τινα ἀλήθειαν, εἶχε κατασταλῇ, καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ κενοῦ ἡ πληρωσις ἐπέζητεῖτο διὰ τῶν ὁρατῶν καὶ ψηλαφῆτων.

Ἡ ἀπιστία καὶ ἡ δεισιδαιμονία ἡμιπροσθήτουν τὸ κράτος τῶν πνευμάτων. Οἱ αἱματηροὶ πόλεμοι, οἱ ἀκαταπαύστως ἀνανεούμενοι, αἱ φρικτῶς καταθλιπτικαὶ φορολογίαι τῶν Ῥωμαίων, οἵτινες εἶχον ὑποδουλώσει ὅλον σχεδὸν τὸν τότε γνωστὸν κόσμον, εἶχον καταστρέψῃ τῶν λαῶν τὴν εὐημερίαν· ἡ ἡθικὴ ἰσοστάθμη εἶχε πᾶσα τὸσον χαμηλῇ, ὥστε ἐπλησίαζε πρὸς τὸ ζωῶδες. Ἰδοὺ πῶς ὁ Σενέκας, ὁ Ῥωμαῖος συγγραφεὺς, ἐξεφράζετο περὶ τῶν ἡθῶν τῆς ἐποχῆς του· «Τὸ πᾶν εἶνε πλήρες ἐγκλημάτων καὶ κακιῶν. Εἶνε τόσον πολυάριθμα τὰ ἐγκλήματα καὶ τόσον σοβαρά, ὥστε ἡ ἐξουσία ἀδυνατεῖ νὰ τὰ καταστείλῃ· τερατώδης ἔμιλλα ἀτιμίας ἐπικρατεῖ πανταχοῦ. Καθ' ἑκάστην βλέπει τις αὐξανόμενον τὸ θέλημα τοῦ κακοῦ καὶ καθ' ἑκάστην ἡ αἰδώς ἐλαττοῦται. Ἡ κακία δὲν κρύπτεται πλέον· αὐθαδῶς ἐπιδεικνύεται εἰς ὅλων τοὺς ὀφθαλμοὺς. Ἡ διαφθορὰ ἀπέβη τοσοῦτον δημοσία, καὶ τοσοῦτον φλογίζει τὰς ψυχὰς, ὥστε ἡ τιμιότης δὲν εἶνε πλέον οὔτε ἐξαίρεσις· ἐξηφανίσθη ὅλοτελής».

Εἶνε ἀληθές, ὅτι, διὰ νὰ ἐξωραίσῃ τὴν ζωὴν ταύτην, τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, ἐπετέλεσε μεγάλα καὶ λαμπρά πράγματα· εἰς τε τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας. Ἀλλ' ὅλη ἐκείνη ἡ μεγαλειότης εἶχε καταπάσῃ εἰς ἐρείπια, ὅλη ἐκείνη ἡ λαμπρότης εἶχεν ὀχρήσῃ. Τὸ τέλος πάσης ἐρεῦνης τῆς εἰδωλολατρίας εἶνε τοῦτο· «Ἡ ἔξοδος εἶνε

άνοικτή». Ἡ ὑπεράττη παρηγορία τοῦ ἐθνικοῦ ἦτο ἡ αὐ. κτονία.

Ὅλη ἐκείνη ἡ θλιβερά κατάστασις διεπεράτο ὑπὸ τινος προαισθήματος, ὑπὸ τινος, δύναται τις μάλιστα νὰ εἴπῃ, διακαὺς πόθου ἐνὸς βοηθοῦ, ἐνὸς ἐλευθερωτοῦ. Οἱ Πέρσαι, οἱ Ἰνδοί, οἱ Σῖναι, περιέμενον τὴν ἐμφάνισιν ἐγίου τινὸς προσώπου, ὅπερ θὰ κατέρχετο ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ θὰ ἐκδιέχε φάρμακον διὰ τὰς ἀθλιότητας τῆς γῆς. Ἡ ἀνατολή διηύθυνε πρὸς τὴν θόσιν τὰ βλέμματα καὶ τὰς ἐλπίδας τῆς, καὶ οἱ εἰς τὸ Ρωμαϊκὸν κράτος περιέμενον ἐκ τῆς Ἰουδαίας τὴν ἐλευθιν τῆς παγκοσμίου βασιλείας.

Αἱ καρδίαι εἶχον προετοιμασθῇ, ἀλλὰ καὶ αἱ ἐξωτερικαὶ περιστάσεις ἐπίσης εἶχον διανοίξει τὴν ὁδὸν εἰς τὸν Σωτῆρα, ὅστις ἐμελλε νὰ ἔλθῃ. Ἐνε λῖαν ἄξιοπαράκλητον, ὅτι ὁ Κύριος ἐγεννήθη, ὅτε αὐτοκράτωρ εἰς τὸ Ρωμαϊκὸν κράτος ἦτο ὁ Αὐγουστος, ὅστις εἶχεν ὑψώσῃ τὴν ἀρχαίαν ἐθνικὴν Ρώμην εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν τῆς δυνάμεως καὶ τῆς δόξης. Πᾶσα πολιτικὴ ἐξουσία συνεκέντροντο εἰς μόναν τὰς ἰδικὰς του χειρας. Πάντες οἱ ἥττωθέντες λαοί, εἰς πάσας τὰς ἐπαρχίας τῆς ἀπεράντου ταύτης ἐπικρατείας, ἔτρεμον πρὸ αὐτοῦ τοῦ μόνου Κυρίου. Θεσφαυροὶ τῆς τέχνης ἀμύθητοι συνεσφαιρούοντο ἀπὸ πᾶσαν γωνίαν τῆς γῆς πρὸς τὴν μεγάλην Ρώμην, ἥτις ἦτο τὸ κέντρον τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου. Μεγαλοπρεπεῖς ὁδοί, τεχνήντως κατασκευασμέναι, διέσχίζον τὰς διαφορὰς χώρας, οἵτινες ἀπέτελουν τὸ Ρωμαϊκὸν κράτος. Διὰ τούτων οἱ ἀγγελιαφόροι ἔφερον μετὰ θαυμαστῆς ταχύτητος τὰς διαταγὰς τοῦ αὐτοκράτορος ἕως εἰς τὰ πλεόν ἀπομακρυνόμενα ἄκρα τῶν μεγάλων ἐθνῶν του. Αἱ ἐκείνων οἱ λαγεῶνες αὐτοῦ ἐβάδιζον μετὰ τῆς μεγαλειτέρας εὐκολίας πρὸς τοὺς ὑποτελεῖς λαοὺς, ἵνα συγκρατῶσιν αὐτοὺς εἰς τὴν ὑποταγήν. Αἱ ἄλλων ἐννογεῖτο δραστήριον ἐμπόριον μετὰ τῆς πρωτεύουσας καὶ τῶν ἐπαρχιῶν ἡ καὶ ἀπλῶς διηκολύνοντο οἱ Ρωμαῖοι τῆς ἀνωτέρας τάξεως, οἵτινες ἐταξείδευον ὅπως αὐξήσουσι τὰς γνώσεις των. Πλὴν ἐπίσης διὰ τῶν ὁραίων αὐτῶν ὁδῶν διήλθον ἀργότερα οἱ ἀγγελιαφόροι τῆς εἰρήνης, οἵτινες ἔφερον τὸ Εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας ἀπὸ χώρας εἰς χώραν καὶ ἀπὸ ἐπαρχίας εἰς ἐπαρχίαν. Οὕτω καὶ σήμερον οἱ σιδηρόδρομοι χρημεύουσιν εἰς τὴν πρόοδον τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Κατασκευασθέντες ἀρχικῶς πρὸς συμφέρον καθαρῶς ἐπίγειον, ἐπισπεύδουσιν ἰσχυρῶς τὸ ἔργον, ὅπερ συντελεῖται ὑπὲρ τῶν πνευματικῶν συμφερόντων τῶν ψυχῶν.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ μοναδικοῦ κέντρου ἀνεγέρουν δρομεὺς νοητὸς τῶν σκέψεων καὶ δρομεὺς ὕλικός τῶν ἐμπορευμάτων, οἵτινες κατέλθον εἰς τὰς ἐπαρχίας, καὶ τὰν ἀπλὴν ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν εἰς τὴν πρωτεύουσαν. Ἡδὴ καὶ μόνῃ ἡ ὑπαρξὶς αὐτοῦ τοῦ κράτους, τὸ ὅποιον ἐξουσίαζε τὸν κόσμον σχεδὸν ὁλόκληρον, παρεσκεύαζε τὰς καρδίας εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ Εὐαγγελίου, ὅπερ ἔπρεπε νὰ διαδοθῇ εἰς ὅλας τὰς γλώσσας καὶ εἰς ὅλα τὰ ἔθνη.

Ἡ πρωτεύουσα ἐπέβαλλε τοὺς θεοὺς τῆς εἰς τὰς ἐπαρ-

χίας, καὶ ἐκείναι πάλιν ἀπέστειλλον τοὺς ἰδικούς των εἰς τὴν Ρώμην, ἥτις ἀπέβαινε οὕτω τὸ ἐντευκτήριον τῶν θεῶν τῆς γῆς. Ἡ ἀνταλλαγὴ αὕτη καὶ ἡ ἀναμίγῃ τῶν θεῶν ἦτο σημεῖον ὅτι δὲν ἀπέβλεπον πλέον πρὸς αὐτοὺς μετὰ πεποιθήσεως οἱ λατρεῦνται των. Ἐξήτουν οἱ ἄνθρωποι ἀκαταπαύστως νέους θεοὺς, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι οὗτοι θὰ ἦσαν ἰσχυρότεροι τῶν παλαιῶν. Ὅσοι πλείοτερον ἡ λατρεία νέας τινὸς θεότητος ἐφαίνετο εἰς τοὺς λαοὺς ἀρχαία καὶ μυστηριώδης, τόσο μάλλον ἠλπιζον νὰ εὐρωσιν εἰς αὐτὴν ὅ,τι ματαίως εἶχον ζητήσῃ εἰς τὰς ἰδικὰς των. Ἀφ' οὗτου ἡ Ἰουδαία εἶχε καταστήσῃ Ρωμαϊκὴ ἐπαρχία, ἡ γνώσις τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ εἶχεν ἐπίσης φθάσῃ εἰς Ρώμην.

Ὁ Ἰσραὴλ ἔσχε παρὰ τοῦ Θεοῦ διττὴν κλήσιν. Ἐν πρώτοις ἐμελλε νὰ ᾔνῃ ἡ κοίτης τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, καὶ εἰτα ἐμελλε νὰ προπαρασκευάσῃ τὴν εἰσοδὸν αὐτῆς εἰς τὸν ἐθνικὸν κόσμον. Διὰ νὰ καταστήσῃ τὸν λαὸν τούτον κοιτίδα τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ὁ Θεὸς τὸν εἶχε στενῶς ἀποχωρήσῃ ἀπὸ τοὺς ἄλλους λαοὺς, καὶ τῷ εἶχεν ἐμπιστευθῇ τοὺς χρησμούς του, δι' ὧν ὁ Ἰσραὴλ μόνος ἐγνώριζε τὸν ἀληθῆ Θεὸν καὶ τὴν θέλησιν Αὐτοῦ. Διὰ νὰ δυνήθῃ δὲ νὰ χαράξῃ διὰ τὸν χριστιανισμὸν ὁδὸς πρὸς πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς, ἔπρεπε νὰ διαμένῃ μετὰ τῶν ἐθνικῶν καὶ νὰ ἐκρίνηται εἰς σχέσεις μετ' αὐτῶν. Ὁ Ἰσραὴλ λοιπὸν λῖαν κατάλληλος εἰς τὸ νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὴν διττὴν αὐτοῦ κλήσιν. Οὐδεὶς λαὸς συνετήρησε τὴν ἐθνικότητά του μετὰ τοσαύτης ἐπιμονῆς, καὶ οὐδεὶς λαὸς ἐμεινε τοσούτον ἀκλόνητος ἀποκεχωρισμένος τῶν ἄλλων λαῶν, ὥσον οὗτος. Καὶ ἐν τούτοις ἐγνώριζε νὰ εἰσχωρῇ πανταχοῦ καὶ νὰ συμμορφῶνται πρὸς ὅλας τὰς περιστάσεις. Τότε ὡς καὶ σήμερον, καὶ σήμερον ὡς καὶ τότε, ὁ Ἰουδαῖος γνωρίζει νὰ ἐγκλιματίζεται καὶ νὰ δημιουργῇ δι' ἐαυτὸν θέσιν πανταχοῦ, καὶ ὅμως μένει πάντοτε Ἰουδαῖος.

Ὅταν ὁ Ἰσραὴλ ἀπήχθη εἰς αἰχμαλωσίαν, ἡ συνείδησις τῆς ἐθνικότητός του εἶχεν ἤδη ἐπὶ τοσούτον ἀναπτύχθῃ, ὥστε οὐδὲν ἀπώλεσεν ἀπὸ τὴν δυνάμιν τῆς ἐκ τῆς διωσπορῆς τοῦ λαοῦ τούτου μετὰ τῶν ξένων. Μετὰ δὲ τὴν ἐπιστροφὴν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ὅλοι δὲν ἐπέστριψαν εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν. Μέρξ ἀριθμὸς Ἑβραίων κατέβησαν εἰς τὴν Βαβυλῶνα καὶ εἰς τὰς γειτονικὰς χώρας. Ἰδρουν πανταχοῦ εἰς τὰς πόλεις οἴκους προσευχῶν καὶ συναγωγῶν. Τὰ ἱδρύματα ταῦτα ἦσαν τὰ κέντρα τοῦ Ἰουδαϊκοῦ βίου, καὶ συναμὰ ἐχρησίμευον εἰς τὸ νὰ ἐξοικειώνουν τοὺς ἐθνικοὺς μετὰ τῶν Γραφῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἀλλ' ὁ ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἦτο τὸ κεντρικὸν σημεῖον τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ τοῦ διεσπαρμένου ἐφ' ὅλης τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς καὶ χάρις εἰς τὴν διασποράν ταύτην, ἡ γνώσις καὶ ἡ λατρεία τοῦ μόνου ἀληθοῦς Θεοῦ πολὺ ἦσαν διαδεδομένα μετὰ τῶν ἑλλαν τῶν λαῶν. Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ρώμην ὑπῆρχε κατὰ τὸν χρόνον τῆς βασιλείας τοῦ Καίσαρος Αὐγούστου ἀποικία ἐξ 80,000 Ἰουδαίων. Ὅλον τὸ ἐμπόριον εὐρίσκειτο εἰς χεῖρας αὐτῶν σχεδὸν ἀποκλειστικ-

κῶς. Τὸ κοινὸν συμφέρον τῆς βιομήχανίας των, καὶ πολὺ περισσότερον ἡ κοινὴ αὐτῶν πίστις, συνέδεον τοὺς μὲν πρὸς τοὺς δέ, τοὺς διεχόμενον δὲ ἀπὸ τοὺς ἐθνικοὺς, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἔχον. Ἡ πίστις τοῦ λαοῦ τούτου πρὸς τὸν μόνον καὶ ζῶντα Θεόν, ἡ ἀποκάλυψις τοῦ λόγου του, ἡ συμβολικὴ λατρεία, ἡ τῷ ἀπέδιδον, ἡ ἡθικὴ τοῦ νόμου του ὁπεροχὴ, αἱ θυσίαι, ὁποῖον ἔλξιν πάντα ταῦτα δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξασκήσωσιν ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν, οἵτινες εἶχον ἀναγνωρίσῃ τὴν μηδαμινότητα τῶν ἀρχαίων αὐτῶν θεῶν, καὶ οἵτινες ἀνεζητοῦν κατὰ καλλίτερον! Οὕτω, χωρὶς νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς τὴν περιτομήν, ὅτε εἰς τὴν τυπικὴν τήρησιν τοῦ νόμου, πολλὰ ψυχὰ, διψῶσαι σωτηρίαν, ἤλυντο εἰς τὴν συναγωγὴν, ἵνα λατρεύσωσι τὸν μόνον ἀληθῆ Θεόν, ἐφόλτατον τὸ Σάββατον, καὶ προσήχοντο μετὰ τῶν Ἰουδαίων. Αὗτοι ἦσαν οἱ «σεβόμενοι τὸν Θεόν» ἐκεῖνοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες, οἱ τὸσον συχνὰ ἀναφερόμενοι εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων. Ὅλοι ἐκεῖνοι αἱ καρδίαι, αἵτινες εἶχον ἐγκαταλείψῃ τὰ εἰδῶλα, παρὰ ταῖς ὁποῖαις ἡ συναίσθησις τῆς ἁμαρτίας εἶχεν ἀρπυνησθῇ ὑπὸ τοῦ νόμου, καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς σωτηρίας εἶχε διεγερθῇ ὑπὸ τῶν προφητῶν, ἦσαν ἀνοικταὶ πρὸς τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ, καὶ διατεθειμένοι εἰς τὸ νὰ τὸ δεχθῶσι. Οἱ ἐθνικοὶ «θεοσεβεῖς» εἶνε πάντοτε οἱ πρῶτοι, οἵτινες ἀνοίγουν τὰς καρδίας αὐτῶν εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Θεοῦ Παύλου εἰς τοὺς Φιλιππούς (Πράξ. ἱστ'. 14) καὶ εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν (Πράξ. ἱζ'. 4).

Τοιοῦτοτρόπως προπαρασκευάσθησαν αἱ ὁδοὶ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, ὅπερ ἐμελλε νὰ ἀρχίσῃ τὸν νικηφόρον δρόμον του μετὰ τῶν ἑλλαν τῶν λαῶν τῆς γῆς. Τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου εἶχεν ἔλθῃ διὰ τὸν χριστιανισμόν.

ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΔΟΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΣ ΥΠΟ ΤΩΝ ΔΙΑΚΟΝΩΝ

Πρὸ ἡμερῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν ᾗ τὰ τοῦ διακόνου ἐπιτελῶ καθήκοντα, μετέδιδον ἐκ τῶν ἀρχαίων μυστηρίων εἰς βρέφη τινὰ ἐπειδὴ δὲ κύριος τις ἐκθεσμον καὶ παράνομον τὸ τοιοῦτον ἐθεώρησεν, ἀλλὰ καὶ τινες τῶν τοῦ κλήρου, παιδείας τινὸς εὐμοιρήσαντες, ὁμοίως τὸ πρᾶγμα ὑπέλαβον, καὶ περὶ ἐμοῦ ἐλέχθη, ὅτι, τελειοφοίτος τῆς θεολογικῆς Σχολῆς ὢν, τοιοῦτον στοιχειῶδες ἐκλήρωσεν. Ζήτημα ἔπρεπε νὰ γνωρίζω, καὶ μὴ, χαριζόμενος τοῖς ἱερεῦσιν, ὅρα, ὅ οἱ πατέρες ἐθετο, μεταίρω, διὰ ταῦτα καθῆκον ἐπιθεδλημένον χάριν αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἐθεώρησα νὰ δημοσιεύω τα δόγματα ταῦτα, ἐξ ὧν ὁ ἄλλος γίνε-ται ὅτι οὐδέποτε οὐδαμῶς ἡ ἐκκλησία ἡμῶν ἀπηνόγησε τοῖς διακόνους τὸ μεταδιδόναι τὴν εὐχαριστίαν, ἀλλὰ καὶ καθῆκον αὐτῶν οὐσίως ἐκπαλεῖ τούτο ὑπελαμβάνετο.

Ὁ κατὰ τὸ πρῶτον ἡμῖν τοῦ 6' αἰῶνος ἀκμάσας Ἰουστίνος ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς ἐν τῇ α' αὐτοῦ ἀπολογίᾳ λέγει. ἐν οἷς ἐκτίθησι τὰ κατὰ τὴν τέλει τῆς

θείας εὐχαριστίας ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ ἐκκλησίᾳ τὰ ἑξῆς: «Εὐχαριστήσαντος τοῦ προσεστώτος, καὶ ἐπευφημησαντος παντός τοῦ λαοῦ, οἱ καλούμενοι παρ' ἡμῖν διάκονοι διδόντες ἐκάστῳ τῶν παρόντων μεταλαμβάνειν ἀπὸ τοῦ εὐχρησθηθέντος ἄρτου καὶ οἴνου καὶ ὕδατος, καὶ τοὺς οὐ παρούσιν ἀποπέμπουσιν». Καὶ ἄλλαχού τῆς αὐτῆς ἀπολογίας: «Καὶ τοῖς οὐ παρούσι διὰ τῶν διακόνων πέμπεται» (Ἰουστ. Ἀπολ. Α. κ. 65. . .). Ὁμοίως καὶ ἐν τῇ ἐπ' ὀνόματι Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Κυρίου φερομένη λειτουργικῇ Ἰακώβου: «Ἐπαίρουσιν οἱ διάκονοι τοὺς δισκούς καὶ γὰρ λέγεται: «Ἐκ τῶν δύο τοὺς κρατήρας εἰς τὸ μεταδοῦναι τῷ λαῷ». Ἐκ τῶν δύο πρώτων ἀρχαίων μαρτυριῶν καταδηλοῦται ὅτι ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ ἐκκλησίᾳ καθῆκον τῶν διακόνων ἦτο ἡ εἰς τοὺς πιστοὺς μετάδοσις τῆς θείας εὐχαριστίας καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς καὶ ἐν τοῖς οἴκοις.

Φαίνεται ὅμως ὅτι ἐν τισι τόποις ἐπεκράτησεν ἡ ἄτοπος συνήθεια νὰ μεταλαμβάνωσιν οἱ διάκονοι τοὺς ἱερεῖς, καὶ πρὸ τῶν ἐπισκόπων νὰ ἀπώνται τῆς εὐχαριστίας. Διὰ τοῦτο ἡ Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμεν. Σύνοδος ἀπεδοκίμασε τὴν ἄτοπον ταύτην συνήθειαν διὰ τοῦ Π' αὐτῆς κανόνος: «Ἦλθεν εἰς τὴν ἀγίαν καὶ μεγάλην σύνοδον, ὅτι ἐν τισι τόποις καὶ πόλεσι, τοῖς πρεσβυτέροις τὴν εὐχαριστίαν οἱ διάκονοι διδόντες. . . Κίκεντο δὲ ἐγνωρίσθῃ, ὅτι ἡδὴ τινες τῶν διακόνων καὶ πρὸ τῶν ἐπισκόπων τῆς εὐχαριστίας ἀπώνται. Ταῦτα οὖν πάντα περιτρεῖσθαι, καὶ ἐμμενέτωσαν οἱ διάκονοι τοῖς ἱεροῖς μέτροις» (Σύνταγ. Ράλλη καὶ Ποτλῆ Β 154). Ἡ σύνοδος περιαιρούσα τὴν ἄτοπον ταύτην συνήθειαν, βεβαίως, ἐλὼν ἄτοπον ὑπελάμβανε καὶ τὴν παλαιὰν συνήθειαν, νὰ μεταδίδωσι ὁ ἄλλος οἱ διάκονοι τὴν εὐχαριστίαν τοῖς πιστοῖς, ἥθελε καὶ τοῦτο ἀπαγορεύσει, ἀλλὰ τοῦναντίον ἀπαγομένη τοῦτο θεσπί-ζει: «ἐμμενέτωσαν οἱ διάκονοι τοῖς ἱεροῖς μέτροις» (ἀντίθετον). Ἀλλ' ἐπειδὴ πληθυνομένης ἐσχηματίζετο τῆς ἐκκλησίας διὰ τῆς προσθήκης παμπολλῶν νέων μέλων αὐτῆς, δυσχερὲς καὶ τοῖς διακόνους καὶ τοῖς πιστοῖς φαίνεται ὅτι ἦτο ἡ διὰ τοῦ αὐτοῦ μετάδοσις ἀμφοτέρων τῶν εἰδῶν, διὰ τοῦτο πιθανὸς ἦδ' ἀπὸ τοῦ Γ' αἰῶνος καὶ ἐφεξῆς ἐπεκράτησεν, ὅπως ὁ μὲν ἱερεὺς μεταδίδῃ ἐκ τοῦ εὐχαριστηθέντος ἄρτου, ὁ δὲ διάκονος ἐκ τοῦ εὐχαριστηθέντος ποτηρίου. Τούτο καταδήλον γίνεται καὶ ἐκ τῶν ἀρχαίων λειτουργικῶν καὶ ἐκ τῶν πατέρων διδασκάλων τῆς ἐκκλησίας. Ἐν τῇ λειτουργίᾳ τῶν ἱποστολικῶν διαταγῶν, αἵτινες ἐγράφησαν πιθανῶς κατὰ τὰ μέσα τοῦ 4' αἰῶνος, λέγεται: «Καὶ ὁ μὲν ἐπίσκοπος δίδωται τὴν προσφορὰν λέγων: Σῶμα Χριστοῦ καὶ ὁ δεχόμενος λεγέτω: Ἀμήν» ὁ δὲ διάκονος κατεχέτω τὸ ποτήριον καὶ ἐπιδίδω: λεγέτω: Αἷμα Χριστοῦ. . . Καὶ ὅταν πάντες μεταλάβωσι, καὶ πᾶσαι, λαβόντες οἱ διάκονοι τὰ περισσεύσαντα εἰσφερέτωσαν εἰς τὰς παστοφείας» (Ἀποστ. Διάτ. 6. Η.). Ἀλλὰ καὶ τὰ ἀρχαῖα χειρογράφα τῶν ἐν χρήσει ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἡμῶν λειτουργικῶν Βασιλείων καὶ Χουσεστόμου διαλαμβάνουσιν ὅτι ὁ διάκονος τὸ ποτήριον κατέχων προσκαλεῖ τὸν λαὸν λέγων: «Μετὰ φόβου. . . προσέλθετε». Ἀναντιρρέτως

οὐδέποτε τοῦτο θά ἐλέγετο, ἐάν τοῦ ἱερέως ἦτο ἔργον καὶ οὐχὶ τῶν διακόνων ἢ τοῦ ποτηρίου μοτάδοσις. Καὶ ὁ κατὰ τὸν Γον αἰῶνα ἀκμάσας Καρχηδόνας Κυπριανὸς (+ 257) γράφει «Ubi, solennibus adimpletis, calicem diaconus offerre praesentibus coepit» (Cyprian. serm. V. de Lapsis). Ὁμοίως καὶ ὁ Βασίλειος (ἐν τῇ πρὸς Καισαρίαν Πατρικίαν ἐπιστολῇ), καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομος (ἐν ἑμιλ. πγ'· εἰς Ματθ.), καὶ ὁ Μεθιολάνων Ἀμβρόσιος (de officiis) σαφῶς λέγουσιν, ὅτι ὁ μὲν ἄρτος τῆς εὐχαριστίας διὰ τοῦ ἱερέως δίδεται, τὸ δὲ ποτήριον διὰ τοῦ διακόνου.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς μετὰ ταῦτα αἰῶνας ἡ αὐτὴ συνήθεια φαίνεται ἐπικρατοῦσα καὶ ἐξακολουθοῦσα. Ἡ ἐν Τρόλλω 5'. Οἰκουμ. Σύνοδος (692) ἐν τῇ ΚΓ' κανὼνι αὐτῆς λέγει· «Περὶ τοῦ μηδένα τῶν εἰς ἐπισκόπων, εἴτε πρεσβυτέρων ἢ διακόνων τῆς ἀρχάντου μεταδιδόντα κοινωνίας παρὰ τοῦ μετέχοντος ἐσπράττειν τῆς τοιαύτης μεταλήψεως χάριν, ἑβολουῖς...» Ὁμοίως ἡ αὐτὴ Πενθέκτη Οἰκουμ. Σύνοδος ἐν τῇ ΝΗ' κανόνι αὐτῆς θεσπίζει· «Μηδεὶς τῶν ἐν λαϊκοῖς τεταγμένων ἐαυτῷ τῶν θείων μυστηρίων μεταδιδόντω, παρόντος ἐπισκόπου, ἢ πρεσβυτέρου, ἢ διακόνου...» Ὁ δὲ κατὰ τὸ β'· ἡμισυ τοῦ 12 αἰῶνος τοὺς ἱεροὺς κανόνας ἐρμηνεύσας Πατριάρχης Ἀντιοχείας Βαλαμῶν (1170) ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ προκειμένου κανόνος λέγει· «Ἄλλοι μὲν κανόνες διάφοροι ἐκώλυσαν παρὰ λαϊκῶν τὰ ἅγια μυστήρια μεταχειρίζεσθαι, καὶ ἡ ἐτέρους μεταδιδόναι αὐτῶν, ἢ ἐαυτοῖς· ἐπὶ ἐπισκόποις, καὶ ἱερεῦσι, καὶ διακόνοις τὸ τοιοῦτον ἐπεχειρήσθη ἀξίωμα... ταῦτα λαϊκοὶ οὐ τολμήσει ποιῆσαι, ὅτε πάρεστιν ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος, δυνάμενος μεταχειρίζεσθαι τὰ ἅγια...» Οὕτω καὶ οἱ μικροὶ πρὸ αὐτοῦ ἀκμάσαντες Ζωναράς καὶ Ἀριστῆνους τὸν κανόνα τοῦτον ἡρμήνευσαν (Σύνταγμα Ι. Θ. Καν. Ράλλη καὶ Ποτλῆ Β. 355 καὶ 437...). Διὰ πάντων τούτων νομίζω ὅτι καταδικνύται, ὅτι καὶ ἐν τοῖς ἐφεξῆς χρόνοις μέχρι τοῦ ΙΒ' αἰῶνος οὐ μόνον οὐδέποτε οὐδέποτε ἄτοπον ὑπέλαβε τὴν ἀρχαιοτάτην τῆς Ἐκκλησίας συνήθειαν, νὰ μεταδίδωσιν οἱ διάκονοι τῷ λαῷ τὴν εὐχαριστίαν, ἀλλὰ τούναντίον καὶ οἰκοῦν. Σύνοδος περιτράνω διακήρυξε τοῦτο ἔργον καὶ τῶν διακόνων ἀνομολογοῦσα. Διὰ ταῦτα τὴν λέξιν ὁράριον, ὅ οἱ διάκονοι ἐν ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὡμοῦ φέρουσιν, ὁρθῶς ὁ ἡμέτερος Εὐαγγελιστὴς Ἀργέντης (ἐν τῇ περὶ Ἀζύμων) καὶ πᾶς πολὺ τῶν νεωτέρων παράγουσιν ἐκ τοῦ λατινικοῦ oratoris, (στόμα), ὅποτε ἴσα δύναται πρὸς τὸ σουδάριον, μανδήλιον, πρὸς τὸ ἀπομάσσειν τὸ στόμα· διότι, ὅτε ὁ διάκονος μεταδίδου ἀπὸ τοῦ ποτηρίου τοῖς πιστοῖς, οὗτοι ἀπέμασσον εὐθὺς τὸ στόμα ἀπὸ τοῦ ὁράριου. Πρὸς τὸν Σουλῆν «ὁράριον ἐκμαγεῖον προσώπου» (Κοντογ. Ἐκκλ. ιστορ. ἐκδ. Β'· σελ. 670). Ὁμοίως καὶ Ἰπιδωρος ὁ Πηλαυσιώτης λέγει· «Ἡ ὁθὼν, μεθ' ἧς λειτουργοῦσιν ἐν ταῖς ἁγίαις οἱ διάκονοι, τὴν τοῦ Κυρίου ἀναμνήσκαι ταπεινῶσιν, νύψαντος τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν καὶ ἐκμύξαν-

τος» (Βιβ. α'. σελ. 670). Ὅτε ὁμοίως, ἐνεκα τῶν δυσμενῶν τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας περιστάσεων, τῶν κοινοτήτων μὲν δυναμένων νὰ συντηρῶσιν ἱερεῖς, ἐσπῆσαν οἱ διάκονοι, οἱ δὲ ἱερεῖς δὲν ἐπῆρουν νὰ μεταλαμβάνωσι τὰ χρίστ. πλῆθη κεχωρισμένως ἐκ τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ ποτηρίου τῆς εὐχαριστίας, ἀνάγκης καὶ οἰκονομίας ἐνεκα ἡνωμένα ἀμφοτέρω τὰ εἶδη ἐν τοῖς μεταγενεστοῖς χρόνοις καθιερώθῃ νὰ μεταδίδωνται. Καὶ ὅτι μὲν κατὰ τὸν Β', καὶ Γ', καὶ Δ', αἰῶνα κεχωρισμένα τὰ εἶδη τῆς εὐχαριστίας μετεδίδοντο κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς Κ. Δ. εἶδομεν ἐν οἷς παρέθεμεν χωρίους τῶν πατέρων καὶ διδασκάλων τῶν αἰώνων τούτων. Τούτοις δὲ προσέτιμεν ὅ ὁ Ἱεροσολύμων Κύριλλος (+ 388) ἐν ταῖς Μυσταγωγικαῖς αὐτοῦ Κατηχήσεσι λέγει· «Προσίων οὖν πρὸς τὸ ἅγιον τοῦ Θεοῦ θυσιαστήριον... τὴν ἀριστερὴν θρόνον ποιήσας τῇ δεξιᾷ, ὡς μελλούσῃ ὑποδέχεσθαι βασιλέα καὶ κοιλίαν τὴν παλάμην δέχου τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ... εἴτα προσέρχου καὶ τῷ ποτηρίῳ...» Ὁ δὲ κατὰ τὸν Η'. ἀκμάσας αἰῶνα Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός (+ 760) λέγει· «Προσέλθωμεν αὐτῷ πόθῳ διακαῖ καὶ σταυροειδῶς τὰς πλάμας τυπώσαντες τοῦ ἱσταμένου τοῦ σώματος ὑποδεξόμεθα» (Ἐκδ. ὁρθ. Πίστ. Β Δ. κεφ. 14). Πρὸ αὐτοῦ δὲ ἡ Πενθέκτη Οἰκουμ. Σύνοδος ἐν τῇ ΡΑ' κανόνι αὐτῆς διακήρυξεν· «Εἰ τις τοῦ ἀρχάντου σώματος μετασχῇ ἐν τῷ τῆς συνάξεως βουληθείῃ καιρῷ, τὰς χεῖρας σχηματίζων εἰς τύπον σταυροῦ, οὕτω προσίτω. Ὁ δὲ Βαλαμῶν ἐρμηνεύων τὸν κανόνα τοῦτον λέγει· «Κατὰ τοὺς τότε καιροὺς πλοῖστοι τινες τῶν πνευστέρων, ὡς εἰκοι, καταμωκόμενοι, ἐκ γρυσσῶ ἢ ἀργύρου, ἢ ἄλλου τινὸς εἶδους κατασκευάζοντες δοχεῖα ἐν προσηματίᾳ εὐλαβείας καὶ φόβου Θεοῦ, ἐχρῶντο τοῦτοις ὥστε χερεῖ, καὶ τὸ ἀρχαντον σῶμα τοῦ Κυρίου... κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἁγίας μεταλήψεως, ἐν αὐταῖς ὑπεδέχοντο.» Ὁ ἀκριβέστατος οὗτος τῶν ἱερῶν κανόνων ἐρευνητὴς Πατριάρχης, ἀν κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτοῦ ἀμρότερον τὰ εἶδη τῆς εὐχαριστίας ἡνωμένα τῷ λαῷ μετεδίδοντο, ἤθελε τὸ τοιοῦτον μνημονεύσει· ἀλλὰ τούναντίον, σημειῶν τὴν ἐν τῷ καὶ οὐχὶ ἐν ἀπάσαις ταῖς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαις ὑπάρχουσιν τότε συνήθειαν, ἡντι ὡς πρότερον νὰ ἐγχειρίζεται τὸ ἅγιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ, νὰ μεταδίδεται παρὰ τῶν λειτουργῶν εἰς τὸ στόμα, διαρρηθὴν ὁμολογεῖ, ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοῦ τὰ εἶδη τῆς εὐχαριστίας κεχωρισμένα ἐδίδοντο. «Μὴ θρημάσης, λέγει, μηδὲ ἐρωτήσης τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μεταδίδεται τοῖς λαϊκοῖς τὸ ἅγιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ οὐκ ἐγχειρίζεται τούτοις κατὰ τὴν τοῦ κανόνος περὶ λατρίαν πίστις γὰρ ὁρθή...» (Ι. Σύνταγμα. Ράλλη καὶ Ποτλῆ Β. 547 καὶ 548). Ἐκ πάντων τῶν εἰρημῶν, ἐὰν μὴ σφάλλωμαι, τεκμηριούται ἐκεῖνο ὅπερ ἐν ἀρχῇ εἶπον, ὅτι οὐ μόνον οὐδέποτε ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν ἀπηγόρευσε τοῖς διακόνοις τὸ μεταδιδόναι τὴν εὐχαριστίαν τοῖς πιστοῖς, ἀλλὰ τὸ ἀξίωμα τοῦτο, κατὰ τὴν ἐκφρασιν τοῦ Βαλαμῶνος, ἐπισκόποις, καὶ ἱερεῦσι, καὶ διακόνοις μόνον ἐπεχειρήσθη (αὐτόθι 38).

Ἄλλ' ὅτε, νομίζω, ἐνεκα τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἔθνους ἡμῶν διάκονοι σπανιότατα ἐγίνοντο, αἱ δὲ ἐκκλησίαι μάλιστα τοὺς ἱερεῖς ἤδυναντο νὰ διατηρῶσιν, εὐκολίας καὶ οἰκονομίας χάριν, ὑπὲρ τοῦ ἱερέως ἡνωμένα ἀμρότερον τὰ εἶδη μετεδίδοντο. Καὶ Νικηδόμης ὁ Ἀγιορείτης, ὁ ἀρίστα τοὺς ἐκκλ. κανόνας μελετήσας, ἐν τῷ Πηδαλίῳ αὐτοῦ, ὡς ἐνθυμοῦμαι, διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν, τὴν σπάνιν δὲ τῶν διακόνων νομίζει, ὅτι ἐπενοήθη ἡ μετὰδοσις ἡνωμένων ἀμφοτέρων τῶν εἰδῶν ὑπὸ τοῦ ἱερέως, μὴ παραλείπων νὰ προσθήσῃ, ὅτι οὐδεὶς κανὼν τὴν μετὰδοσιν τῆς εὐχαριστίας ὑπὸ τῶν διακόνων ἀπεδοκίμασεν, ἀλλὰ καὶ σήμερον ἐπὶ ἀκωλύτως τὴν εὐχαριστίαν δύνανται οὗτοι νὰ μεταδίδωσι. Πόσον λοιπὸν ἐπίκαιρον εἶναι νὰ ἐπαναλάβωμεν τὸ τοῦ Καρχηδόνα ἐπισκόπου ἱεροῦ Κυπριανοῦ. «Δὲν πρέπει ἡ ἀπλήρη συνήθεια... νὰ κωλύσῃ, ἵνα ἡ ἀλήθεια ὑπερισχύσῃ καὶ νικήσῃ. Διότι τὸ ἔθος τὸ ἀνευ τῆς ἀληθείας εἶναι πεπαιδαιωμένη πλάνη (Κυπρ. ἐπιστ. 74 πρὸς ἐκκλ. ιστορ. Α. Ἱστορ. Α. Διομ. Κυρ. ἐκδ. Β. Ι. Α. 125 σελ.).

Πολύκαρπος Θωμάς.

ΟΠΟΥ ΟΥΣΙΑ, ΕΚΕΙ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΑΣΙΣ· ΑΛΛΑ ΠΑΣΑ ΥΠΟΣΤΑΣΙΣ ΔΕΝ ΕΙΝΕ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΟΝ

Αἱ οὐσίαι εἶναι ἡ δύλοι ἢ ὑλικά. Ἡ οὐσία τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ἡ οὐσία τῶν ἀγγέλων, ἡ ἀπρόσιτος θεία οὐσία, πᾶσαι αὗται αἱ οὐσίαι εἶναι δῦλοι. Ἡ δὲ οὐσία τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος καὶ αἱ τῶσαν ἄλλων σωμάτων εἶναι οὐσίαι ὑλικά. Πᾶσαι δὲ αἱ οὐσίαι, εἴτε δῦλοι εἴτε ὑλικά, ἔχουσιν καὶ ὑποστάσεις. Ὅτε δύναται νὰ νοηθῇ οὐσία τις ἀνευ ὑποστάσεως. Ἡ ἀπρόσιτος θεία οὐσία ἀπεκαλύφθη εἰς τρεῖς ὑποστάσεις. Ἡ οὐσία τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς ἔχει μίαν ὑπόστασιν. Ἡ οὐσία ἑνὸς ἐκαστοῦ τῶν ἄλλων πνευμάτων ἔχει καὶ ἀνὰ μίαν ὑπόστασιν. Καὶ αἱ μὲν τῶν ἄλλων ὄντων ὑποστάσεις ἔχουσιν αὐτογνώσιν καὶ ἐτερογνώσιν καὶ θέλησιν ἐλευθέραν, καλούμεναι καὶ πρόσωπα. Ἡ δὲ οὐσία τοῦ σώματος ἔχει μίαν, ἀλλὰ πλὴθύν ὑποστάσεων· πᾶν αὐτοῦ μῦριον, πᾶσα μονάς, ἀποτελεῖ καὶ μίαν ὑπόστασιν· ἑκατομύρια δὲ μυρίων συνιστᾷ τὸ σῶμα, ὅπερ καὶ ὡς σύνολον ἀποτελεῖ μίαν ὑπόστασιν.

Ἄλλ' αἱ ὑποστάσεις αὗται τῆς ὕλης οὐτε ἐκάστη χωρὶς οὐτε πᾶσαι ἐκαστοῦ σώματος ἅμα οὐδέποτε δύνανται νὰ συναποτελέσωσιν οὐτε μίαν προσωπικότητα, διότι ἡ ἐλευθερά προσωπικότης ὑπάρχει ἐκεῖ, ἐνθα συνυπάρχει νόησις λογικὴ καὶ βούλησις ἐλευθερά. Πᾶσα λοιπὴν ὑπόστασις ἀνήκουσα μὲν εἰς οὐσίαν δῦλον εἶναι καὶ πρόσωπον, ἀνήκουσα δὲ εἰς σῶμα ὑλικόν, οὐδέποτε συνιστᾷ πρόσωπον. Ἐγὼ καὶ σὺ εἰμεθα ἄνθρωποι ἐκ δύο οὐσιῶν

σύνθετοι, ἐξ ὄλου ψυχῆς καὶ ἐκ σώματος ὑλικοῦ. Καὶ ἕκαστος δὲ ὁμοίως ἡμῖν ἔχει μίαν μὲν ψυχῆς ὑπόστασιν, καὶ ἀποτελεῖ δι' αὐτὴν καὶ μίαν προσωπικότητα, μόνος δὲ ὑποστάσεις ὕλης συνιστᾷ μετὰ τῶν προσόντων αὐτοῦ τὴν οὐσίαν τοῦ σώματος· ἀλλ' ἐνεκα τῶν πολλῶν τῆς σωματικῆς ἡμῶν ὕλης ὑποστάσεων δὲν ἀποτελοῦμεν καὶ πλείονα τοῦ ἑνὸς ἐλευθέρα πρόσωπα ἢ προσωπικὰς ὑποστάσεις.

Ὁ δὲ Σωτὴρ ἡμῶν, ἡ δευτέρα τῆς ἁγίας Τριάδος ἐνσαρκωθείσα θεία ὑπόστασις, ἐν μόνον ἀποτελεῖ πρόσωπον, τὸ τοῦ Θεανθρώπου, καὶ εἶναι διπλοῦς μὲν τὴν φύσιν, ἀλλ' οὐ τὴν ὑπόστασιν. Διότι αἱ μὲν τοῦ σώματος αὐτοῦ ὑποστάσεις οὐδαμῶς ἀπέτελεσαν οὐτε μίαν προσωπικὴν ὑπόστασιν, ἡ δὲ ψυχὴ ἦν μετὰ τοῦ σώματος ἀνέλκων, ἐπειδὴ ἀνευ σπορᾶς ἐγεννήθη, αὐτὴ ἔσχεν ὡς ὑπόστασιν αὐτῆς τὴν τοῦ Θεοῦ Λόγου ὑπόστασιν· καὶ ἐτελέσθη οὕτως ἐν τῇ ἐνσαρκώσει ταύτῃ τὸ εἰς ὕψος καὶ βάθος θαῦμα. Διὰ ταῦτα ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἶναι διπλοῦς μὲν τὴν φύσιν, ἀλλ' οὐ τὴν ὑπόστασιν.

Πᾶσα λοιπὴν οὐσία ἔχει καὶ ὑπόστασιν ἢ ὑποστάσεις, καὶ ὅπου οὐσία, ἐκεῖ καὶ ὑπόστασις· ἀλλὰ πᾶσα ὑπόστασις δὲν εἶναι καὶ ἐλευθερὸν πρόσωπον. Αὕτη εἶναι ἀλήθεια ἀναντίρρητος, καὶ ὡς τοιαύτη εἰς ὁδὸν ἀπάγει συμπέρασμα ἄτοπον.

Ὁρθῶς λοιπὸν καὶ ἀπλανῶς ἀναιρούσα ἡ Πατριαρχικὴ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τὴν περὶ τῆς συστάσεως τοῦ ἀνθρώπου παρερμηνείαν τοῦ συναδέλφου Ἀλόγου· ἔγραψε τὰ ἑξῆς:

«Ἄν πᾶς εὐσεβὴς ἄνθρωπος εἴχεν οὐσίαν Ἀγίου Πνεύματος συστατικὴν τοῦ, ὡς τὸ σῶμα τοῦ καὶ ὡς τὴν ψυχὴν τοῦ, ἐπειδὴ ἕκαστον σῶμα ἀνήκει εἰς ἕνα καὶ μόνον ἄνθρωπον, καὶ οὐδενὸς ἄλλου εἶναι ἅμα τὸ αὐτὸ συστατικόν, καὶ ἐπειδὴ ἐκάστη ψυχὴ ἀνήκει εἰς ἕνα ἐπίσης καὶ μόνον ἄνθρωπον, καὶ δὲν εἶναι ἅμα ἡ αὐτὴ συστατικὴ καὶ ἄλλου ὁμοίως ἀνθρώπου, διὰ τοῦτο καὶ τὸ πνεῦμα ἐκαστοῦ, ἂν ἦν καὶ τοῦτο συστατικὸν τοῦ εὐσεβοῦς ἀνθρώπου, θὰ ἀνῆκεν εἰς ἕνα καὶ μόνον ἄνθρωπον, καὶ δὲν θὰ ἦτο ἅμα τὸ αὐτὸ καὶ ἄλλου ἀνθρώπου συστατικόν. Ἀλλὰ τότε θὰ συνέβαινε τὸ ἑξῆς ἄτοπον· ὅσοι ἄνθρωποι, τόσαι καὶ οὐσίαι Ἀγίου Πνεύματος θὰ ὑπῆρχον, κεχωρισμέναι ἀπ' ἀλλήλων, καὶ ἀπὸ τῆς πηγῆς αὐτῶν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὅπου οὐσία, ἐκεῖ καὶ ὑπόστασις, θὰ συνέβαινε ὥστε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα νὰ μὴ εἴχῃ μίαν πλεον ὑπόστασιν, ἀλλὰ νὰ ἦτο μονοῦπόστατον καὶ διαίρετόν, ἐνῶ κατ' ἀλήθειαν ἔχει μίαν μόνην ἀδιαίρετον ὑπόστασιν. Καὶ δὲν θὰ εἴχομεν τότε ἐν τῷ Θεῷ Τριάδα ὑποστάσεων μιᾶς ἀδιαίρετου οὐσίας, ἀλλὰ θὰ εἴχομεν πλὴθύν ὑποστάσεων διαίρετης καὶ μετεκτικῆς οὐσίας, ἐνῶ ἡ θεία οὐσία εἶναι ἀμετέκτος καὶ ἀμετάδοτος. Οὕτω λοιπὸν τὸ τρισύνθετον ἐξελέγχεται ἀντιτίπτον πρὸς τὸ ὕψιστον καὶ πρῶτον τοῦ χριστιανισμοῦ δόγμα, πρὸς τὸ τρισυπόστατον καὶ ἀδιαίρετον τῆς Θεότητος.»

Ταῦτα ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια.

Ὅσα δὲ εἰς ἀναίρεσιν τούτων ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ συναδέλφου Ἀλόγου· πηγάζουσιν ἐκ τῆς συγχύσεως, εἰς ἣν

υποπίπτει ὁ ἀξιώτιμος αὐτοῦ συντάκτης, μὴ ποῖον διάκρι-
σιν μεταξὺ ἀλλοῦ προσωπικῆς ὑποστάσεως καὶ ὑποστάσεως
ὅλης, αἰτίνες αὐθεντίας ἀποτελοῦσιν ἥθικὴν προσωπική
τητα, καὶ τοῦ θαύματος εἰς ὕψος καὶ βάθος, ὅπερ ἐτελέσθη
ἐν τῇ ἐνταρκτικῇ τοῦ λατρευτοῦ ἡμῶν Σωτήρος.

Ἰνα δὲ διαφωτισθῶμεν τὸν Συνάδελφον, ὅπως ἀναγένη-
σα μὴ ἀρμόζοντα εἰς γραφίδα χριστιανοῦ Θεολόγου ἐγραφε
κατὰ Προσώπων καὶ Ἀρχῶν παντὸς σεβασμοῦ ἀξίων, ὑπο-
μιμνήσκοντες αὐτῷ ὅτι τὸ, ὅπου οὐσία Πνεύματος, ἐκεῖ
καὶ ὑπόστασις Πνεύματος, δὲν εἶνε λόγος μόνου τοῦ
ἐπισήμου Πατριαρχικοῦ ὀργάνου, ἀλλὰ λόγος καὶ ἐπιση-
ματάτου συγγραφῆς τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, τοῦ ἁγίου
Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ. Ἰδοὺ οἱ σχετικοὶ πρὸς τοῦτο
λόγοι τοῦ ἁγίου Πατρός: «**Ἡ οὐσία παρ' ὅσων
ἐστὶ μετεχουμένη, τοσαύτας καὶ τὰς ὑποστά-
σεις ἔχει. . . Συμβαίνει τοίνυν, εἴπερ κατὰ
τοῦς ἡμῖν ἀντικειμένους ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ
μετέχεται, . . . μὴκέτι τρισυπόστατον εἶναι
ταύτην, ἀλλὰ μυσιοὑπόστατον**». Ὁ ἅγιος λοι-
πὸν Γρηγόριος λέγει, ὅτι ὅσοι ἄνθρωποι ἔχουσι μετοχὴν
θείας οὐσίας, τὸσας αὐτὴ θὰ ἔχη καὶ ὑποστάσεις. Ὡστε,
ἂν ἡ θεία οὐσία μετέχεται, αὕτη τότε δὲν θὰ ἦτο πλέον
τρिसυπόστατος, ἀλλὰ μυσιοὑπόστατος. Ὁ λέγων ἄρα,
ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶνε τρισύνθετος, διότι ἔχει δῆθεν ὡς
συστατικὸν τοῦ οὐσιᾶν ἁγίου Πνεύματος, λέγων μεθεκτὴν
τὴν θείαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος οὐσίαν, ἀντιπίπτει πρὸς
τὸ ὕψιστον τοῦ χριστιανισμοῦ δόγμα.

Ἐπειδὴ λοιπόν τις τοιαύτην καὶ ἄλλας ὁμοίας δυσσεβεῖς
συνειπίας φέρει ἡ δοξασία ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει ὡς συστα-
τικὸν τοῦ θείαν οὐσιᾶν, διὰ τοῦτο καὶ ἡ συνέλευσις τῇ
1847 ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγία τοπικὴ Σύνοδος παρέ-
δωκε τοὺς ὁπτα φρονούντας εἰς τὸ ἀνάθεμα.

Ἰδοὺ παραθέτομεν τὴν μετὰ τριπλοῦ ἀναθέματος τῆς
Ἱερᾶς ἐκείνης Συνόδου ἀπόφασιν, ἔχουσαν ὡς ἐξῆς, ὡς
δύναται τις νὰ τὴν ἴδῃ καὶ εἰς τὸ Τριπλὸν μετὰ τῶν
ἀναθεμάτων τῶν ὁρισμένων νὰ ἀναγινώσκονται κατὰ τὴν
Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας.

«**Ταῖς φρονόσι καὶ λέγουσι μεθεκτὴν τὴν θείαν οὐ-
σίαν εἶναι. . . μὴ ὁμολογοῦσι δὲ. . . ἡλληπτιν**
μὲν εἶναι παντελῶς αὐτὴν καὶ ἀμέθεκτον, με-
θεκτὴν δὲ τὴν θείαν χάριν τε καὶ ἐνεργεῖαν,
ἀνάθεμα τοῖς». Τοῦτο δὲ μεταφράζεται ὡς ἐξῆς:
«**Ἄς ἦνε τρεῖς φηράς ἀνάθεμα εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι**
φρονόσι καὶ διδάσκουσιν, ὅτι ἡ θεία οὐσία εἶνε
μεθεκτὴ καὶ δὲν ὁμολογοῦσιν, ὅτι τὴν θείαν οὐσίαν δὲν
δύναται ὅλως δι' ὅλως κανεῖς νὰ τὴν λάβῃ, διότι εἶνε
ἀμέθεκτος, μεθεκτὴ δὲ εἶνε ἡ θεία χάρις καὶ ἐνεργεῖα».
Ἐξ τούτων λόγων ταύτων τοῦ ἀναθέματος σαφέστατα καὶ
ἀναγερρῆτως καταδικάζονται οἱ λέγοντες μεθεκτὴν τὴν
θείαν οὐσίαν, ἔστω καὶ κατ' ἐλάχιστον. Σημειώσατε κα-
λῶς τοὺς ἐξῆς λόγους: «**Ἡ θεία οὐσία ἐστὶ πάντε-**
λως ἡλληπτος καὶ ἀμέθεκτος». Τὸ ὅποιον θὰ εἴπῃ,
ὅτι δὲν δύναται νὰ λάβῃ κανεῖς ὅλως ὅλως τὴν
θείαν οὐσίαν. Ὡστε, ἀφοῦ μέρος οὐσίας Ἁγίου Πνεύ-
ματος, ὡς συστατικὸν ἰδιαιτέρον, δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν ψυ-
χὴν, ὁ ἄνθρωπος ἄρα, μὴ ἔχων μέρος θείας οὐσίας ἐν ἐκυτῷ
ὡς τρίτον συστατικὸν τοῦ, δὲν εἶνε τρισύνθετος. Ἄν
εἴπῃ ὅτι εἶνε τρισύνθετος, λέγει τὴν θείαν οὐσίαν μεθε-
κτὴν, ἐνῶ πρέπει νὰ τὴν ὁμολογῇ παντελῶς ἡλληπτον
καὶ ἀμέθεκτον, καὶ ἔχει ἐπομένως τρεῖς τὸ ἀνάθεμα
κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ. Ὡστε τὸ τρισύνθετον εἶνε εἰς τὸ
ἀνάθεμα παραδεδομένον. **Κ. Α. Διαλυσμας**

ΔΙΑ ΤΑ ΕΝ ΤΡΙΠΟΛΕΙ ΣΚΑΝΔΑΛΑ

Δὲν ἔχομεν καμμίαν ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ ὅτι καὶ ἡ
Ἱερὰ ἡμῶν Σύνοδος καὶ τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησια-
στικῶν θὰ ἐξετάσῃ τὰ ἐν Τριπόλει θρησκευτικὰ σκάν-
δαλα μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης προνοίας, καὶ ἀκριβείας καὶ
δικαιοσύνης. Θὰ ἦνε βεβαίως ἀπάνθρωπον τὸ νὰ δημιουρ-
γηθῶσι θύματα· ἀλλὰ καὶ θὰ ἦνε ἀσύνητον τὸ νὰ ἀπαλ-
λαγῶσιν ἐνοχοὶ, ἴνα, ὁρασυνόμενοι, αὐξήσωσι τοὺς συνενό-
χους των.

Ἡμεῖς δὲν ἐρχόμεθα νὰ προδικάσωμεν. Δὲν δυνάμεθα
ὁμοῦ καὶ νὰ μὴ διακηρύξωμεν δύο τινα· Πρῶτον, ὅτι ὁ
ὁ κυριώτερος μάρτυς τῆς κατὰ τῶν Νηφωσιτῶν κατηγο-
ρίας κ. Συμεὼν Πρωτοπαπᾶς, καθηγητῆς τῶν θρησκευτι-
κῶν ἐν Τριπόλει, βαρύνει ἀρκετὰ καὶ ὡς ἐπιστήμων καὶ
ὡς χαρακτήρ, ὥστε νὰ μὴ ἐλαττώνηται ἡ σπουδαιότης
τῶν καταθέσεων του ἐκ τῶν κατ' αὐτοῦ ὁρῶν τῶν κα-
τηγορουμένων καὶ τῶν συνηγῶν των. Δεύτερον δέ, ὅτι
οὐδεμία δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἀμφιβολία περὶ τοῦ ὅτι ὁ
ἱερομόναχος Νήφων Δημόπουλος παρουσιάζει στοιχεῖα ἐπι-
βάλλοντα νὰ γέλῃ προσηκτικὴ καὶ δικηριωμένη ἡ περὶ
αὐτοῦ ἀνέκδοτος καὶ ἐξέτασις.

Ὁ δεκαετής περιορισμὸς, εἰς ὃν μετ' ἄλλων συμμυ-
ναστῶν τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἐπὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πέρυσιν
κατεδικάσθη, μαρτυρεῖ ὅτι τὸ πρόσωπον δὲν εἶνε τόσον
ἀκίνδυνον, ὅσον θέλουσι νὰ παραστήσωσι τινες. Ἀλλὰ
καὶ αἱ πρὸς τὸν περιβόητον Καπετάνιον σχέσεις καὶ συμ-
παθείαι τοῦ γνωστοῦ εἶνε εἰς πλείους ὅτι ὀφείλοντο εἰς
μυστικὰς συσκέψεις καὶ συνενηνοήσεις των ὑπὲρ δοξασίαν
ἀντιταττασόμενων εἰς τὸ δόγμα καὶ τὴν τάξιν τῆς Ὁρ-
θοδόξου Ἐκκλησίας, ὡς ἐπίσης ἐκτὸς πάσης ἀμφισβήτη-
σεως καίται ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ Ἱ. Μονῇ τοῦ Μεγάλου Σπη-
λαίου εἶχε συμπήξει ὑπὲρ τῶν δοξασίαν τούτων ὁ Νήφων
Δημόπουλος μυστικὸν σωματεῖον.

Πάντα ταῦτα, συνδυαζόμενα μετὰ τὴν ἐν Τριπόλει, καὶ
ἄλλαχού ἐτι, ὡς ἐγράφη, ἰδρυσιν μυστικῶν θρησκευτικῶν
συνεταιρισμῶν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἱερομονάχου Νήφωνος, ἐπι-
βάλλουσιν θῶμας αἱ ἐπιληφθεῖσαι νῦν τῶν κατ' αὐτὸν ἀρ-
μόδιοι ἀρχαὶ ἐπιτελέσωσι τὸ καθήκον των μετὰ πάσης
προσοχῆς καὶ ἀκριβείας. Ἐσπευσμένη καταδίκη τοῦ θὰ
ἦτο ἐγκλημα· ἀλλὰ καὶ ἐσπευσμένη ἀθώωσις τοῦ, δὲν θὰ
ἦτο τι διαφορετικόν. Διότι ἄλλοιμονον εἰς τὴν ἐν Ἐλλάδι
Ἐκκλησίαν, ἂν συμβῇ ὥστε νὰ μένωσιν ἀτιμώρητοι καλό-
γηροι διαθέτοντες τὰς ἐκ τῶν Ἱ. Μονῶν ἐξόδους των πρὸς
θρησκευτικὰς ἀποπλανήσεις καὶ κορφοῦσιν ἡθικῶν καὶ
κοινωνικῶν σκανδάλων.

ΘΕΙΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ "ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΣ",

ΠΕΜΠΤΗ 14 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

Ἐν Πειραιεὶ ὁμιλήσει ἐν τῷ Ζαννελῷ Ὁρσανοτρο-
φορεῖω ὥραν 7—8 μ. μ. ὁ κ. Γεώργιος Σ. Μακρῆς.

ΚΥΡΙΑΚΗ 17 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

Ἐν Ἀθήναις, ἐν τῇ δευτέρᾳ Δημοτικῇ Σχολῇ τῶν
ἀρρένων, παρὰ τὰ Γραφεῖα τῆς «Ἀναπλάσεως» καὶ τὴν
περυσινὴν αἰθούσαν τῶν κηρυγμάτων, ὥρα 6 1)2—7 1)2
μ. μ., ὁμιλήσει ὁ ἀρχιμ. κ. Πανόρ Δουληγιέρης.

Ἐν Πειραιεὶ, ἐν τῷ Ζαννελῷ Ὁρσανοτροφορεῖω, ὥρα
3 1)2—4 1)2 μ. μ., ὁμιλήσει ὁ κ. Κ. Α. Διαλυσμας.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΔΡΙΣΤ. Ζ. ΔΙΑΛΥΣΜΑ